

ЖЕКЕ ҚАРЖЫ

Бағалы қағаздарға инвестиция салу

Сұрақтар

- Бағалы қағаздар түсінігінің мәні және мазмұны
- Акциялардың түрлері
- Облигациялардың ерекшелігі
- Инвестиция салудың қарапайым ережелері

Бағалы қағаздар жаңа бастаған инвесторлар үшін танымал инвестициялардың бірі болып табылады. Көптеген адамдарды бір қарағанда, ерекше күш салудың қажеті жоқ болып көрінетін пассивтік табыс идеясы қызықтырады. Іс жүзінде, сәтті инвестиция үшін сізде кем дегенде қор нарығының негізгі туралы білімі болуы керек. Бүгін біз нөлден бастап бағалы қағаздарға қалай инвестициялауды бастау керектігі туралы айтамыз.

Бағалы қағаздарды сатып алу - сіздің жинақ ақшаңызды үнемдеудің және көбейтудің бірі жолы. Жалпы атауы бойынша бағалы қағаздар, әдетте, қорлар мен облигацияларды білдіреді, алайда кәсіпқойлар үшін күрделі құралдар да бар. Әрине, бағалы қағаздарға инвестиция салу - бұл тұтас ғылым. Кез-келген мамандық пен білім сияқты, оқ, үйренуді талап етеді. Инвестиция салуды үйрену арқылы сіз тек капиталды сақтап қана қоймай, сонымен бірге капиталды ұлғайта аласыз. Бағалы қағазға, әдетте акциялар мен облигацияларды жатқызады. Әрине олардан да басқа күрделі кәсіби құралдар бар, бірақ бүгінгі дәріс акциялар мен облигацияларға инвестиция құю ерекшеліктеріне арналған.

Акция - иеленушіні компанияны басқаруға қатысуға, сондай-ақ компанияның пайдасының бір бөлігін алуға мүмкіндік беретін құнды қағаз. Акцияларға салынған инвестициялар нақты қаржылық және экономикалық сауаттылықты талап етеді. Құнды қағаздарды сауатсыз, нарықты талдаусыз таңдау ақымақтық болып табылады. Акциялар пайдаға кепілдік бермейді, бірақ өтеу мерзімі жоқ. Бағалы қағаздар құны бірнеше айда 100% -ға, бірнеше жылда 1000% -ға қымбаттап, немесе керісінше төмендеп кетуі әбден мүмкін. Сондықтан бағалы қағаздарға инвестиция құю алдында нарықты терең зеріттеп, талдап алған дұрыс.

Акциялар қор биржалары арқылы сатылады. Бұл бағалы қағаздар цехы, онда компания өз активтерінің «бөліктерін» сатады. Алайда, биржадағы сауда белгілі бір ережелерге сүйенеді, биржада «Бритиш Петролеум» үлесін сатып алу үшін, әдеттегі супермаркеттегідей сауда жасай алмайсыз. Бағалы қағаздарды сатып алу үшін брокерлік компания арқылы әрекет ету керек. Мысалы, Сіз брокерлік шотқа ақша салып, брокерге 10 дана Google акциясын сатып алуға тапсырыс бересіз. Брокер биржаға жүгінеді, ал биржа сіздің шотыңыздағы акцияларға иелік ету құқығын қамтамасыз етеді. Енді сіз Google активтерінің белгілі бір пайыздық иегері болып табыласыз және осы компанияның қызметінен пайда алу құқығына ие боласыз.

Акцияларға инвестиция салудың екі негізгі бағытты бар: дивидендтер және спекулятивті табыс. Дивидендтер - акционерлік қоғамның пайдасы, ол жыл сайын акционерлер арасында бөлінеді. Компания өзінің жыл сайынғы жұмысын шығынмен жапса ғана емес, сондай-ақ акционерлердің кеңесі табысты басқа да мұқтаждықтарға бөлуге шешім қабылдаған жағдайда да кіріссіз қалуы мүмкін. Сонымен қатар, табыс бөлінген кезде, ең алдымен, дивидендтерді ерекше акциялардың иелері алады.

Спекулятивті табыс - бұл акцияларды сатып алу және оларды біршама уақыттан соң сату құны арасындағы айырмашылық. Мұндай инвестициялар аса қауіпті болып табылады, өйткені бағалы қағаздар сатып

Кітап: Жеке қаржы

Дәріс: Бағалы қағаздарға инвестиция салу

алу кезіндегі құнын жоғалтып қана қоймай, сонымен қатар айтарлықтай құлдырауы мүмкін. Мұндай инвестициялар қаржы нарығының ерекшеліктерін жақсы білуді және жағдайды үнемі қадағалауды талап етеді.

Акцияларға инвестициялау келесі әдістердің бірі немесе бірнешеуі арқылы болуы мүмкін:

- Қор биржасында сауда-саттыққа қатысу. Ол үшін брокермен арнайы шот ашу қажет. Бұл ретте бағалы қағаздарды сатып алу және сату дербес түрде де, кәсіби брокерге нұсқама беру арқылы да жүзеге асырылуы мүмкін.
- Тәуелсіз сатып алу және сату. Жеке тұлға эмитенттің тікелей акцияларын сатып ала алады. Келісімшарт тіркеуші компанияда жасалуы тиіс.
- Өзара инвестициялық қорға салу. Қор көптеген инвесторлардың қаржыларынан қалыптасады. Қордан бағалы қағаздарға тікелей инвестицияны басқарушы компания жасайды. Пайданың бөлінуі инвесторлар арасында олардың үлестеріне барабар болады. Дегенмен, есепті кезеңде пайда алынған немесе алынбағанына қарамастан, компанияның комиссиясы төленуі тиіс.
- Сенімгерлік басқару. Инвестор атынан қаражыларды жеке басқарушы адам немесе компания басқарады. Бұл әдіс, әдетте, Өзара инвестициялық қордан гөрі көп табыс әкеледі, себебі менеджердің әрекет ету еркіндігі көп. Сонымен қатар, бұл нұсқа комиссиялық тұрғыдан қымбат және тәуекелділігі көп.
- Фьючерстер мен опциондарды сатып алу. Бұл әдіс ең тиімді және бір мезгілде қауіпті деп саналады. Болашақта акцияларды алдын ала белгіленген баға бойынша сатып алу туралы шарт жасасудан тұрады. Бұл опция табыс алмасу спекуляторларын жасау үшін қолданылады. Бұл капиталдың тез жоғалуына әкелуі мүмкін.

Қорларға қаражаттарды инвестициялаудың бір немесе біреуін таңдау инвестордың жеке басымдылығына және оның тәуекелге бару қабілетіне ғана байланысты болады. Көптеген жағдайларда операцияның күтілетін кірістілігі неғұрлым жоғары болса, шығындарға ұшырау қаупі соғұрлым жоғары болуы мүмкін.

Акциялардың түрлеріне келетін болсақ,

Акциялар қарапайым және артықшылықты болуы мүмкін. Қарапайым - акционерлік қоғамның мүлкіндегі үлесіне меншік құқығын куәландыратын бағалы қағаз. Мұндай акция иеленушіге компания табысының бір бөлігін дивиденд түрінде алуға және компанияның басшылығына қатысу құқығын береді. Артықшылықты акция - меншік иесіне: дивидендті белгіленген процент ретінде алуға, қоғамды таратқан кезде мүлікті алу құқығына ие және қоғамды басқаруға қатысуға құқығы жоқ.

Қарапайым акциялар. Мұндай құжаттар Акционерлік Қоғамды басқаруға және компанияның пайдасын бөлу құқығын береді. Бір акция акционерлердің жалпы жиналысында бір дауысқа тең. Кәсіпорын қызметі туралы маңызды шешімдерді бақылау пакетін иемденетін адам анықтайды. Теориялық тұрғыда мұндай пакет барлық құнды қағаздардың 50% -ын құрайды. Бірақ ірі компанияларда акционерлердің жалпы жиналысында артықшылықтар алу үшін акциялардың 20-30% иелену жеткілікті. Өйткені акционерлердің елеулі бөлігі Акционерлік Қоғамдының жалпы жиналысына жиі қатыса алмайды.

Қарапайым акцияларды ұстаушылар арасында пайданы (дивидендтерді) бөлу инвестицияланған қорларға барабар болады.

Артықшылықты акциялар. Бұл бағалы қағаздың бірнеше артықшылықтары бар:

- кепілдік берілген кіріс құқығы;
- дивидендтерді басқалардан бірінші болып алу;
- банкроттық немесе компанияны тарату жағдайында бұл акция иелерінің қаржысы бірінші болып өтеледі.

«Көк фишкалар». Акциялардың еркеше түрі. Терминнің өзі казино тәжірибесінен келген, өйткені казино ойынында көк фишкалар ең жоғары бағаға ие фишкалар. Бағалы қағаздар әлемінде көгілдір фишкалар тұрақты табысы және дивидендтері жоғары танымал компаниялардың акциялары болып табылады.

Кітап: Жеке қаржы

Дәріс: Бағалы қағаздарға инвестиция салу

Сарапшылар инвестрлерге ақшаларын көк фишкаларға салуға кеңес береді - мұндай инвестициялар ешқашан пайдасыз болмайды. Ірі компаниялардың акциялары - қор нарығының жалпы жағдайының көрсеткіші болып келеді. Егер көгілдір фишкалардың құны жоғарыласа, онда «екінші деңгейдегі» құнды қағаздар қымбаттай бастайды. Халықаралық деңгейдегі көк фишкалардың мысалдары - Apple, IBM, Microsoft, Coca-Cola акциялары.

Облигациялардың еркешелігі

Облигацияларды инвестициялау қорларды сатып алуға және сатуға қарағанда тәуекелі жоғары. Облигациялар бағалы қағаздар болып табылады, олардың төлемдері заңнамалық деңгейде кепілдендіріледі.

Облигация эмиссиялық бағалы қағаз болып табылады, оның иесі оны берген тұлғадан, яғни эмитенттен белгілі бір кезеңде өзінің номиналды құнын қолма-қол ақшамен немесе басқа мүліктің баламасы түрінде алуға құқылы.

Акционерлік қоғамның меншікті капиталын білдіретін акциядан айырмашылығы, облигация қарыздық капитал ретінде қарастырылады.

Акцияларды тек акционерлік қоғамдарда болады, ал облигациялар кез келген коммерциялық фирмалар мен мемлекет тарапынан шығарылады.

Эмитенттерге байланысты облигацияларының түрлері мемлекеттік және корпоративтік болып бөлінеді.

Мемлекеттік облигациялар мемлекет тарапынан немесе оның тапсырмасы бойынша шығарылады, ал корпоративтік облигацияларды әртүрлі коммерциялық ұйымдар шығарады.

Мемлекеттік облигациялар мемлекеттік қарыздың нысаны болып табылады. Мемлекеттік облигацияларды шығару мынадай негізгі міндеттерді шешу үшін пайдаланылуы мүмкін:

- мемлекеттік бюджеттің тапшылығын қаржыландыру;
- тұрғын үй, инфрақұрылым, әлеуметтік қамсыздандыру және т.б. саласындағы мақсатты мемлекеттік бағдарламаларды қаржыландыру;
- шаруашылық қызметті реттеу: айналыстағы ақша массасы, бағаға әсер ету, инфляция, шығындар мен инвестициялық аймақтар, экономикалық өсу, төлем балансы және т.б.

Облигациялар бойынша есептеулер компанияның банкроттығындағы акциялармен салыстырғанда басымдықтың жоғары деңгейіне ие. Осылайша, күрделі салымдарды жоғалту қаупі аз. Алайда, кері жағы да бар: инвестор алдын ала ақша ала алмайды, өйткені өтеу мерзімі сатып алу кезінде белгіленеді. Сондай-ақ, облигациялардың әлеуетті кірістілігі әдетте акциялардың кірістілігінен аз. Облигацияларды сатып алу, шын мәнінде, қаржы нарығындағы арнайы білімдерді қажет етпейді, сондай-ақ жағдайды бақылауға уақытты талап етпейді. Рентабельділік пен тәуекелділік тұрғысынан оларды сатып алу белгілі бір дәрежеде депозиттермен салыстыруға болады: ең аз тәуекел және төмен табыс. Осы бағалы қағаздардың барлық ерекшеліктеріне сүйене отырып, олардың сатып алуы енді бастаған инвестор үшін капиталды ұлғайтудың алғашқы қадамы бола алады.

Акциялар облигациялардан гөрі әлдеқайда қауіпті құрал болып есептеледі. Облигацияларға салынған инвестициялар тәуекел дәрежесі өте төмен. Сонымен қатар, егер мемлекеттік облигацияларға салынған болса, тәуекелдерді нөлге дейін азайтуға болады. Алайда, тәуекелдердің жоқтығы үшін процент түрі төмен болады.

Облигациялар, қорларға қарағанда, өз иелерін кәсіпорынның ортақ иесіне айналдырмайды. Бірақ олар инвесторды кәсіпорын қызметіне жауапты болатын кредиторға айналдырады. Егер кенеттен компания банкротқа ұшыраса, онда компания қарыздарын ортақ меншік иелері (акционерлер) төлейді, олар өз ақшасын қарыздар төленгеннен кейін ғана алады.

Инвестиция салудың қарапайым ережелері бар.

Акциялар табыстылығы, бастапқы бағасы және басқа да параметрлері бойынша өзгеріп отырады. Кейбір инвесторлар өз салаларындағы көшбасшылардың бағалы қағаздарына инвестиция салғысы келеді, ал басқалары жас дамушы, стартап компанияларды таңдайды.

Инвестициялауды бастау үшін сізге артық ақша қажет. Қаржылық активтер ғана емес, сонымен қатар, сіздің әл-ауқатыңызға және өмір деңгейіне әсер етпейтін қаражат қажет. Алдымен жеке қаржыларыңызды талдау және жоспарлау арқылы инвестицияға салынатын қаржының көлемін анықтап алу қажет. Қаражат көлеміне байланысты және нарықты зеріттеу нәтижесіне сүйене отырып инвестиция құю шешімі қабылдануы тиіс.

Инвесторлардың көпшілігі брокерлер арқылы жұмыс істейді. Инвестиция салуды бастау үшін, қор биржасы, акциялар мен облигациялардың түрлері, брокердің басқа да делдалдардың қызметі туралы ақпаратпен таныс болу қажет. Кез келген инвестиция салу жағдайында сарапшылар әзірлеген белгілі бір алгоритмді орындау керек.

1-қадам. Қор нарығын тереңдетіп зерттеу

Судың ағысын білмей тұрып, суға түсу - табыссыз стратегия болып табылады. Бастапқыда, бағалы қағаздар нарығының қалай жұмыс істейтінін жалпы түсіну керек. Неліктен кейбір акциялардың бағасы көтеріледі, брокерлер не үшін керек, бағалы қағаздар қалай сатылады, кімге сатуға болатынын білу керек. Бұл мақсатқа қалай жетуге болады? Интернеттегі арнайы әдебиеттер мен мақалаларды оқып сауатыңызды ашыңыз. Бірақ барлық әдебиеттерді емес, беделді баспалардан шыққан, танымал авторлардың және эксперттік сараптамалық мақалалар мен әдебиеттерді қолданыңыз. Кейбір шын мәнінде пайдалы және оқуға оңай кітаптар тізімі:

- Бенджамин Грэм – «Ақылды инвестор»;
- Роберт Кийосаки - «Бай әкенің инвестициялау туралы ережелері»;
- Бенджамин Грэхем - «Бағалы қағаздарды талдау»;
- Филип Фишер - «Қарапайым акциялар – ерекше табыс»;
- Уоррен Баффет – «Байлықтың ережесі».

2-қадам. Таңдау түрлерін қарастыру

Бір компанияның акцияларына барлық қаржыңызды салуға болмайды. Депозиттерді әртараптандыруға тырысыңыз – қолдағы жұмыртқаларды түрлі себеттерге бөліңіз. Егер сіз дәлдікті ұнатсаңыз, капиталды бес бөлікке бөліңіз және кірістіліктің ең жоғары деңгейі бар бес түрлі компаниядан акциялар сатып алыңыз.

3-қадам. Болжам жасап, таңдау жасау

Экономикалық және қаржылық болжамдар жасау кез келген адамның қолынан келе бермейді. Сондықтан болашақ нарықты болжамдау үшін танымал сарапшылар мен талдау агенттіктерінің кәсіби болжамдарын пайдаланыңыз. Кәсіби маман ретінде олар қандай акциялардың «трендтерде» екенін біледі және олардың қайсысы табысты екенін көрсете алады.

4-қадам. Акцияларды сатып алу

Акцияларды брокерлер арқылы қор биржасынан сатып аласыз. Брокерлер қор биржасыны қатысты шарттар мен ережелерде. Заңнамаларды толық білетін болғандықтан кәсіби қызметін сізден жақсы атқарады.

5-қадам. Инвестициялардың құнын бағалау

Портфолияңыздың құнын жиі бағаламаудың қажеті жоқ. Бұл жағдай инвесторды эмоция деңгейінде шешім қабылдауға итермелеп, келешекте бағалы қағаздарды неғұрлым төмен бағамен сату қаупін туғызады. Бірақ ұзақ уақыт инвестицияларыңыз туралы ұмытуға да болмайды - маңызды нәрсені жіберіп алу қаупі бар. Сондықтан белгілі бір кезең сайын қор нарығы мен өз акция сатып алған компанияңыздың қаржылық жағдайын талдап отыруыңыз қажет.

Алгоритмдерді және бағалау критерийлерін алдын-ала әзірлеп алу міндетті шарт. Егер бұл іспен айналысуға уақытыңыз немесе сауатыңыз жеткіліксіз болса, эксперттердің кеңесін пайдаланыңыз.

Акцияларды инвестициялауда қалай ақша табуға болады? Барлық ақшаны акцияларға және облигацияларға инвестициялаудың қажеті жоқ, оған бір бөлігін жұмсауға жеткілікті, ал екіншісін қор индексі мен валютаға жұмсаған дұрыс. Егер акциялар пайда әкелмесе, басқа құралдарды қолдануға болады. Тағы бір ережені есте сақтаңыз: жоғары өнімділік - жоғары тәуекел. Жоғары тәуекелді құралдармен төмен тәуекелді құралдарды біріктіріп жұмыс жасаңыз.

Кітап: Жеке қаржы

Дәріс: Бағалы қағаздарға инвестиция салу

Кеңес 1. Акцияларды тікелей сатып алыңыз

Сауатыңыз жеткілікті болса брокерсіз және биржадан тыс бағалы қағаздарды тікелей сататын компаниялар бар. Кез келген адам осы бағалы қағаздарды тікелей эмитенттен сатып ала алады. Интернетте осындай ұсыныстарды іздеңіз немесе жай ғана сізді қызықтыратын компанияны қарастырыңыз.

Тікелей мәмілелер тәуекелдердің жоғарылауымен сипатталады, бірақ сәттілік болған жағдайда қомақты табыс әкеледі. Кейбір компаниялар тіпті белгілі бір сомаға пакетті сатып алуға инвесторларға 5% жеңілдік береді.

Кеңес 2. Брокерлер қызметтерін пайдаланыңыз

Сауатыңызға әлі де сенімсіз болсаңыз брокерсіз сіз алысқа бармайсыз, әсіресе инвестициялық бизнеске жаңадан келген болсаңыз. Көбіне брокерлер өздерінің негізгі жұмысын кеңесшінің қызметімен біріктіреді. Жақсы брокер - сіздің биржадағы көзіңіз, құлағыңыз. Сізге сауда-саттық барысы туралы ақпарат береді, транзакциялар туралы есептерді жасайды, куәліктер береді, тіпті жеке салық агенті ретінде жұмыс атқарады.

Брокерді таңдаудың бірнеше ережелері:

- ең қарапайым және түсінікті жұмыс алгоритмімен жұмыс істейтін брокерді іздеңіз;
- төмен комиссияларға қызықпаңыз;
- алдын ала сұрақтар қойыңыз;
- брокеріңізде сіздің платформаңыз үшін ыңғайлы терминал бар екеніне көз жеткізіңіз.

Кеңес 3. Бәсекелестері аз компаниялар акцияларын сатып алыңыз

Саладағы жетекшілерге немесе монополистерге инвестиция құйыңыз. Пайдасы маусымға немесе сәнге негізделген компаниялардың акцияларын сатып алмаңыз.

Кеңес 4. Қор нарығын үнемі қадағалаңыз

Нақты ақпарат - табыстың негізі. Сіз бағалы қағаздарға инвестиция жасай салып қор нарығы туралы ұмытып кетуге болмайды. Қор нарығының жағдайын, қаржы нәтижелерін үнемі және жүйелі бақылауға алып отыру өте маңызды.

Кеңес 5. Ұзақ мерзімді инвестицияларды таңдаңыз

Айтарлықтай пайданы алу үшін акцияларды бірнеше жыл бойы тұрақты қолданыңыз. Егер нарықтағы өзгерістерді байқасаңыз, активтерді сатпаңыз. Тұрақтылық кезеңін күтіңіз. Асығып шешім қабылдамаңыз!!

1-дәрістің түйіндемесі

Акциялар мен облигацияларға инвестиция құю маңызды

Инвестиция қаржыларды басқарудың негізгі қағидаларының бірі – болашақта жақсы өмір сүру үшін, бүгінгі күні қаржыларды тиімді басқаруға күш салу қажет. Инвестицияның көптеген құралдары мен бағыттары бар. Кейбіреулер қысқа мерзімді пайда әкелсе, басқалары жылдар бойы табыс әкеліп отырады. Акцияларға салынған инвестициялар болашақ үшін жұмыс істейтін қаржылық құралдың шынайы мысалы болып табылады.

Акциялар қосымша табыс көзі

Акция - компанияның капиталындағы инвестордың үлесін куәландыратын құжат. Кәсіпорынның акцияларын сатып алу арқылы сіз оның акционерлерінің бірі боласыз. Акционер алатын пайда бөлігі дивидендтер деп аталады.

Баға қағаздар арқылы табыс табу әдістері

Баға қағаздарға инвестиция құю арқылы пайда табудың екі жолы бар:

- дивидендтер алу арқылы;
- биржада спекуляция қолдану арқылы.

Бірінші әдіс қарапайым және түсінікті. Сіз жай ғана бағалы қағаздарды сатып алып, компанияның таза пайдасынан дивидендтер аласыз. Спекулятивті әдіс акцияларды бір бағамен сатып алып оларды басқа бағамен сату арқылы табысқа кенелу. Спекуляция әдісінің өз еркеше құралдары бар. Олардың ішінде фьючерс, опцион, форвард және своп құралдары танымал болып келеді. Инвестициялаудың осы әдісі қор нарығын зерттеуді, экономикалық жағдайды талдауды және нақты болжамдарды әзірлеуді талап етеді.

Кітап: Жеке қаржы

Дәріс: Бағалы қағаздарға инвестиция салу

Дербес жұмыстарға арналған тапсырмалар

1. Бағалы қағаздарға инвестиция салу арқылы жеке қаржыны тиімді басқару туралы өз ойыңызды эссе түрінде жазыңыз.
2. Акциялар мен облигациялардың негізгі ерекшелігі неде деп ойлайсыз: сіздің ойыңызша қайсысы ұтымды болар еді?
3. Бағалы қағаздарға инвестиция салу алгоритімін құрастырыңыз.

Бақылау сұрақтары:

- Акция түсінігінің мәнін және мазмұнын ашып көрсетіңіз
- Облигация дегеніміз не?
- Акциялардың түрлері туралы айтыңыз
- Инвестиция салудың қарапайым ережелерін атаңыз

Қосымша ресурстар

1. Р. Т. Кийосаки.: Богатый папа, бедный папа. М: Издательство Попурри, 2016 г. 224 с
2. Грэм Бенджамин Разумный инвестор. Полное руководство по стоимостному инвестированию. М:Издательство Альпина Паблицер, 2017 г. 568 страниц
3. Уоррен Баффетт, Джон Грэшем Правила богатства. Уоррен Баффет. М.:Издательство АВ Publishing, 2017